

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium das Irmandades da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña ó mes, 40 cts. Fora trimestre, 1'50 ptas.
Coste d'un número, 15 > América id... 2 >
PAGO ADIANTADO

NUMERO 112

A CRUÑA 10 DE FEBREIRO DE 1920

Redacción e Administración:

PLAZA DE MARIA PITA, 17, BAIXO
(Irmandade da Fala)

O Nazonalismo galego trunfal

Impresións e comentarios

O nazonalismo galego acaba de conquistar un novo trunfo. Pol-a primeira vez fixo un chamamento á vountade popular da Cruña, e o chamamento foi respondido con éxito.

Quixemos levar unha representación das «Irmandades» ó concello cruñés, e o pobo dounos os seus votos cheio d'entusiasmo.

O primeiro tanteio trocouse n'unha grande vitoria. Sin organización previa, sin gastar un carto, sin costume aínda nas loitas dos comicios, de dous candidatos que persentamos un saíu eleito y o outro conseguiu votación honrosa.

O trunfante foi Lois Peña Novo polo terceiro distrito, por un distrito democrático por aboengo, liberal e traballador.

Antón Vilar Ponte, inda que non levou acta pol-o primeiro—onde a loita foi rexa—co'a votación que conseguiu, votación propia dos irmáns nazonalistas, puido probar como n'un segundo tanteio aquel distrito ha ser conquistado pra nós.

Agora comenzaremos a orgaizarnos dándolle á seición política—o mesmo que á agraria—tod'a importancia que debe tere.

O feito é que o nazonalismo galego conquistou por primeira vez unha representación oficial. Lois Peña Novo terá de ser un rexidor estórico, xa que resulta o primeiro rexidor nazonalista que houbo na nosa Pátria.

E agora o exemplo dado pol-a «Irmandade» cruñesa desexamos que cunda por outros pobos, cidades e vilas da nosa Terra.

O nazonalismo debe chegar a todo e meterse en todo. Porque o nazonalismo é unha doutrina nova afinada nas realidades biolóxicas. Doutrina compatible c'os maores radicalismos e co'as ideoloxías mais tradicionais. Porque oxe na Europa e n'outras partes do mundo non se planteian senón problemas societarios e pleitos nazonalistas. Irlanda y Egipto, na Inglaterra; tódolos pobos escravizados na Rusia; e Alsacia e Lorena, na Francia. Alsacia e Lorena acaban de dar unha proba d'amore á sua propia personalidade. Vánse facer ou se teñen feito xa eleccións xeneraes n'aqueles dous novos departamentos que foron alemás até fai pouco. E os alsaciás e loreneses, impuñéronlle ó centralismo francés os seus propios candidatos. Non quixeron aceptar nin representantes franceses nin representantes de seu que desconecesen os idiomas populares d'entrambos pobos. Arelan a nazonalización da sua conciencia colectiva denantes de nada. E así dan exemplo luminoso a quenes com'os galegos temos unha personalidade fonda i-un releve estórico, esquecidos por moitos que afeitos á escravitude centralista obra da hexemonía férrea de Castela, xa non saben vivire nin pensare mais que a través d'unha cultura allea, lastre de séculos que os inutiliza pra toda fecunda misión futurista.

Por iso é comenente que o nazonalismo gallego xurda e s'espalle avalado pol-a fervenza santa dos azos xuvenís. Por iso é xornada de gloria pra Galicia a do día 8 na que os loureiros do trunfo cinguiro a cabeza do mozo irman, loitador e rexo, Lois Peña Novo.

Contrastando co'a vitoria do nazonalismo galego, está a rota tristeira do republicanismo cruñés. O «Casino Republicano» da Cruña, dende fai longos anos solo sabía de trunfos i-éxitos. Agora viróuselle o santo. E n'algús distritos onde os republicanos adoitaban a tere a vitoria, por esta vez trunfaron mauristas. Falóuse por certos xornás da Cruña, da eistencia d'unha «franca alianza» entre republicanos e nazonalistas. Non houbo somellante alianza. Os nazonalistas loitaron solos. E no primeiro distrito, si trunfou o candidato maurista e si o candidato graciprietista conquistou moitos votos, por mor dos republicanos foi, xa que c'un egoísmo condenable lle restaron sufraxos ó noso candidato Antón Vilar Ponte, que d'outro xeito abranguería o trunfo.

As cousas craras, cristaiñas e sinxelas. Os republicanos no pecado levaron a penitencia. Quixeron todo para eles, e a coalición monárquica arrebatóulles forza.

Aprenderán á sua costa?

Os mauristas, pol-a sua parte, non poden estar moi fachendosos c'o seu trunfo. Este trunfo foi grande n'aparencia. Mais a realidade resulta vergoñosa pra eles. Apóstoles da cidadanía se chaman—e a cidadanía xa se vai facendo verba cursi desque eles a empregan contianmente—e corrompen i-apodrecen coma calquer vello partido a conciencia popular. Débenlle o trunfo que abrangueron, principalmente á merca de votos, á coacción sobr'os traballadores que dependen de patrós dereitistas, i-ó viño i-ós xantares conque encheron i-emborracharon ás xentes do pobo.

Non trunfaron por amistades e simpatías; non trunfaron pol-a forza d'unha ideoloxía, senón gracias ó que xa fica dito. ¡Qué lles faga, pois, bõ proveito o seu trunfo!

¡E qué diciremos dos romanonistas? Na Cruña non tñiamos mais prosélitos do coxo Romanones que o Sr. Corbacho.

o Sr. Longueira. E agora os amigos de don Leonardo Rodríguez intentan parvamente tragar á nosa Terra o noxento romanonismo, por si non abondaran xa as pragas garciprietista, gasetista, bugallalista e riestrista.

Pois o romanonista Sr. Suárez foi derrotado pol-o nazonalista Pena Novo. O Sr. Suárez gastou moitos cartos e nin así conseguiu torcere a vontade popular. Sin dúbida porque o terceiro distrito da Cruña é o único xa democrático e liberal que nos queda.

Non querían nin quereren política no Concello os representantes das forzas «vivas» da Cruña.

¿Por qué, pois, se fixo unha coalición monárquica? ¿Porqué os xornaes—agás «El Orzán»—recomendaban como a única candidatura honrada a da coalición monárquica?

¿E qué somente poden ser honrados e hós cruñeses os monárquicos? E que non se incita d'este xeito á loita política, dentro do concello, a cantos non sendo monárquicos teñen alí representación?

Do «Ideal Gallego» non'os estrañou esta aitude. Da «Voz de Galicia», tampouco. ¿Pro a d'«El Noroeste»? Despois de berrar moitas veces este xornal dicindo que o maior nemigo da Nosa Terra era o garciprietismo—¡oh, Sr. Acuña!—non se cansou de recomendar que votasen a candidatura de coalición monárquica onde había un representante do marqués das manteigadas d'Astorga.

Vivir pra vere...

Quedamos, pois, os nazonalistas como unha forza pura, sin lixos nen estoria cheia de máculas. Quedamos os nazonalistas que non somos nin monárquicos nin republicanos, pro que fumos e hemos ser sempre, mais liberaes, mais democráticos, e mais radicais en senso sociolóxico que ninguén, pra impôr a verdade e facer mediante a verdade libres ós homes galegos. Quedamos os nazonalistas como unha esperanza de redención e como unha forza fonda e indestrutible de progreso.

O nazonalismo santo é a bandeira ergueita pol-a mocidade galega nos curtos mais outos do idealismo trascendente que frolece na nosa Terra logo de tere sido sementado con moitos traballos e suores pol-os irmáns da Fala que Risco chama xustamente os «primitivos».

¡Viva o nazonalismo galego! ¡¡Terra nosa!!

Visión madrileña

Mil novecentos vinte. Xaneiro. Ceo de Madrid, limpo, sin néboas de inverno. Fálase de eleccións e de crisis. Non hay tabaco mais que pra ises homes serios, cuasi tráxicos, que agardan na rúa, sumisos aos «romanones».

Mais xente que antes. Da a capital n'iste momento álgido da España, a sensación d'unha grande vila elástica, inda que todos sabemos que a nova xente é xente sin traballo—a outra xa o era—. Non desconecemos tampouco a parte que falla n'ista masa homoxénea e linfática de Madrid, que non é unha Sociedade; a sociedade consta de armonías, en que todo o dubidoso das actividades individuás é desviado polo destino, e oposicións de sexo, de idade e de temperamento. A única armonía que foi posíble en Madrid antes de se exteriorizar a opinión militar, foi a unanimidade de xuício sobre a negra política. Mais de aquilo pasaron días: escurrichouse o tema. O mesmo «dandean» leva ás portas de palacio aos mesmos homes. Pol-a Castellana pasan as mesmas figuras femininas engruñadas nos automóves oficiás...

Tdo parece un sono, mais agora non é de unanimidade. As maus de don Juan de La Cierva pidindo o poder, señalan o adevenimento da inecruzación social que o dictador quere combater. O diálogo entre políticos é xa un tremendo boxeo.

Mais, qué fan os pensadores? Homes sereos e consellados, calan. Por qué s'alonga o pensamento cando se desengadella a humanidade dos ritmos normais da vida? Os pensadores, ises homes cuíros libros lémos na paz das nosas horas d'estudo, están en posesión d'unha verdade qu'inda non foi convertida en tópico parlamentario: nada, nin a ciencia mesma, pode cinguir a realidade social cando a vida fai eclosión n'isas periódicas transmutacións humanas que veñen de outas forzas segredas e que nada poda prever.

Renán supoñía que o home atopou no mundo demasiadas cousas feitas e qu'as suas facultás creadoras tiñan pol-o mesmo de atrofiarse. Non responde aquel pensamento ao senso da loita actual? Pol-o menos conveñamos en que tanto'os políticos com'os super-homes da «Casa del pueblo» están convencidos de que a ciencia i-o fin científico da política vai esgotado; pro si antes non tiñan fé nas facultades creadoras, no senso positivo d'actividade humana, agora que se sinten un pouco iconolastas, non teñen fé na destrucción.

Toda-las mañás xúntanse os obreiros na Porta do Sol. Pouco a pouco van chegando das grandes rúas en fatos numerosos. Logo... nin falan. Toman o sol. Cando dan as doce, por costume, vánse outra vez paseniño. Non pasana nada.

E ises homes no fondo son os que se noxan e desconfían dos pensadores, porque desconfían da conciencia da sua limitación e da conciencia da limitación das suas posibilidades, sen pensar que ela sería a que poidera darlles o que non acharán por si mesmos: a fé no destruir, coma Deus lle deu ao primeiro home a fé no crear, e o Cristo mesmo buscaba en si a fé, a virtude necesaria pra facer milagres. «E logo—dí o evanxelio, Marc, 5, 30—«conceceu» en si mesmo a virtude que saíra de él...»

XESUS CARRACEDO.

¡CRUCIFICADO!

Por fin, o noso querido amigo Vituro o nemigo dos piornos «antiestuosa a la faz de los caminos» foi agasallado como merecía. Fai tempo que él arelaba unha recompensa ós seus actos de «cibdadanía» que ven facendo dend'a honorabilísima Diputación provincial. Foi condecorado c'a Cruz de Isabel la Católica. Ben merecida a tiña, outros andan por ahí lucíndose sin tel-a merecido tanto como él. O que non sabemos de fixo é porque acto lla deron. Si foi pol-o das quintas, pol-o do piorno do pai de Castelao ou pol-o qué. Seguramente sería por todo xunto, e tamén pol-o de Nebra.

Que lle sirva de porveito, que Dios lla conserve moitos anos e que siga facendo das suas até conquistar o Toisón d'ouro.

Que o Toisón d'ouro é o premio mellor pr'ós caciques: pol-o do barrego que leva pendurado.

I-a cruz de Isabel la Católica, foi a cruz onde a libertade de Galicia ficou «crucificada» até oxe dend'o século XV.

Mais nós traballos pra que a Nosa Terra poida axiña agasallar a cada cacique co'a cruz que ten merecida.

Prégase a todol-os suscriptores que non reciban o noso boletín manden a queixa ao adeministrador pra facer a reclamación no correo.

Prégase asimesmo aos que teñen a suscripción en descuberto, remitan o importe pol-o xiro postal.

Miña Galiza

I

Combato eu por unha Galicia d'onte! Son eu, da Galiza que pra sempre esvaiu-se entr'as brétemas do pasado!

«Vivir entre recordos é vivir entre mortos» di o noso povo! Non certamente, eu non vivo no pasado, cheo de exquisita malenconía, ja qu'eu arelo preñudar, na miña existencia un futuro mellor e mais grande!

II

Miña Galiza non é a que foi; é a que será; non é a d'onte; e a de mañán. Se grande foi a nosa Estoria, mais grande pode surdir o futuro noso! E a Galiza do porvir na sua florecente persoalidade a qu'eu arelo e amo, a Galiza, pedra prezosa de civilización humá!

III

O mañá non será como o hoje. Non acaí a monotonía á vida criadora, e sempre nova e várea. O pasado esáltase no futuro, renovado, fecundado, com'un tema n'unha sinfonía inagotabel! Cusemos os novos camiños e como sorrin ao florir os nosos campos renascentes, alénde-se as nosas almas no albeo miraculoso da nosa esencia!

JOHAN V. VIQUEIRA.

Cartas da aldea

O home tolo

Meu cabaliño leal, ti estarás quedo no teu acomodo, comendo ben e descansando mellor. Cando a tempestade brua medoñenta e o pedrazo repenica nos vidros das fenestras, síntoche mover embaixo na coadra, cal se quixeres facérsme presente a tua gratitude por non che sacare do abrigo do teu estabro. Non, meu cabaliño, ti non andarás por esas frías veredas conmigo ao lombo á caza de votantes, n-unha entroidada vergonzante e doorosa.

Os teus semellantes pasan abatidos e mollados, trotando tristemente e zarrandeando aos seus amos fachendosos, envoltos en longos encerados, buscadores incansables d'os probes labregos pra ofrecerlles algo e ameazalos moito.

Tempo d'entroido. Fagamos e comamos filloas que é a época d'elas. E época tamén das entroidadas. O Goberno central non poido facere cousa mellor que convocare a eleccións n-esta tempada. Gracias a él tivemos as nosas corredoiras, camiños e ruciros animados de

cote con comparsas adivertidas de lampantins que faciáanse os salvadores da patria, prometendo montes e moreas, ou sentíndose Neróns poiderosos e vengativos.

Desde o meu balcón, vexo pasar estas comparsas. N-elas abundan os desprecupados; algúns son boas persoas que no teñen outro mérito que o uso e abuso da ingratidade e a desaprensión.

Os paisanos son detidos nos sendeiros, buscados nas casas, pillados nas agras, e atracados en total-as partes. Non hay medio de fuxir d'estes entroidos embromadores. Si algún pode agachárese n-unha cova oculta durante a semana, ten que caere irremisiblemente no adro cando vaia á misa o domingo.

O certo é que esta febre cacheadora e pedichona, ten a ventaxa inmensa de que non é producida por unha arela de melloramento, nin pol-o mesmo, ten consigo o peso asoballante d'unha idea.

Así son mais adivertidas estas entroidadas.

O infelís que leve un programiño, perdéuse. O que haxa caciqueado honradamente, no que cabe, fundéuse, porque total-as crías da sua fecunda niñada revíranse contra él e sácanlle os ollos. A' sua conta independízanse, levántanse e buscan tallada. Eles ben saben que a honradez non mantén a ninguén.

Hay que adivertirse, que estamos no tempo d'entroido.

Onte pasou un home que debía estar tolo. Predicaba cousas raras diante dos aldeáns, e mofábase dos cabaleiros infatigables. Estes tiveron que prendelo, porque as xentes contaxiábanse coas úa tolemia.

A' noite o meu contertulio Goriño xa estaba un pouco tocado: Falóume das xuntanzas dos homildes e asoballados; nomeóume vergoñas e dixo non sei qué l'unhas luces misteriosas que s'alcederon aló lonxe e veñen paseniño cara nosa Terra.

O meu nobre cabalo relinchou, alegre. Chovía, ventaba; ao lonxe ouíase o rouco rumor da costa brava. O mar batíase carraxento e incansable contra os outivos penedos. Había na ribeira loita feroz. O mestre das rebeldías nobres e santas estaba facendo unha conferencia inspirada na noite tébrosa, adicada toda aos dormichóns e mansos habitantes da Terra asoballada.

Goriño entendeu aquel lingoaxe soberbo, e c'os puños pechados, soupo maldecir e ameazar.

Gracias a Deus. Xa hai un home aldeán que maldice.

Pol-o ruciro pasa un fato de xinetes. E a antroidada que busca escravos.

Meu cabaliño leal, ti estarás quedo no teu acomodo, comendo ben e descansando mellor. Cando o mar non teña xa a quen deprender a guerrear, e Goriño corra pol-a campía coa fouce ergueita e ameazante, levarásme enriba de ti, brincando ledo pol-as estradas longas d'unha terra ceiba.

GONZALO LOPEZ ABENTE.

Muxía, Xaneiro de 1920.

Follas Novas

Un libro moi interesante

Acaba de se publicar o libro «La Torre de Hércules», que tiñamos anunciado, do noso querido amigo o ilustre publicista D. Francisco Tettamancy e Gastón. Trátase d'un libro moi inte-

resante que tódol-os homes doutos afeirados a cousas antigas lerán gustosos:

Poucos como Tettamancy fixeron pol-a reconstitución da nosa Estoria. Os volumes que leva publicados merecen as mais sineiras loubas dos galeguistas entusiastas. Gracias ó señor Tettamancy salváronse do esquecemento moitos documentos preciosísimos. A fecundidade d'este bó galego, d'este «vir bonus», cheo de cultura estórica e lóxico formidabre no desenrolo das téses que trata, é das que causan asombro.

Si temos veteranos nas letras galegas, un do mais dinos de gabanza é D. Francisco Tettamancy a quen deberan venerar todol-os mozos cultos i-entusiastas da nosa Terra. Don Francisco Tettamancy, xa non d'agora, senón de fai tempo, merez un homenaxe cordial, ateigado d'agarimo, de cantos se chamen galegos e seian galegos por algo mais que pol-a razón do nacemento.

Nosa embora saida da i-alma pra don Fuco Tettamancy, pr'ó simpático e querido mestre.

Trunfo da música galega

"ESTRELECER"

do mestre Doncel

A orquesta d'instrumentos d'arco da Filarmónica cruñesa, composta por queridos conveciños nosos, dinos das mais grandes gabanzas, estrenou o boceto de poema sinfónico nomeado «Estrelecer» de Pepe Doncel.

Que foi un trunfo persoal pr'ô simpático compositor, querido amigo noso, ninguén o dúbida. Mais aínda en col d'esto foi tamén un trunfo pr'á música galega.

Despois das notabre e populares baladas e composicións dos que poderíamos chamar «precursores», coma Montes, Adalid, Chané, Piñeiro, Baldomir e algúns mais—lémbremonos de que varias fermosas melodías de Baldomir son universaes—, este ensayo de Doncel ben a probar de que xeito háse acabar impóndo como raiña e soberana, por Europa adiante, a nosa música.

Doncel conquireu moitas xustas gabanzas de cantos escoitaron e ovacionaron seu traballo. A súa modestia ficou desencantada; o seu azo ficou disposto pra os meirandes estímulos. Y aquí tendes como este notabre músico, qu'é moi novo aínda e que sabe moito y-estuda moito pra sabere moito mais, axiña poderá codearse c'os mestres de maor soa na Hespaña.

«Estrelecer» é a glosa d'un alalá, feita con sumo arte, e c'un domiño grande da técnica. Doncel demostra co'a súa primeira produción sere, tanto com'unha realidade prausible, unha enorme esperanza pra levar ó cume o lirismo espréndido da nosa Raza.

Na futura Estoria da música galega, ha figurar o mestre Doncel por dereito propio.

Algúns «amateurs» intelixentes nos teñen ofrecido impresiós e xuícios sobre o boceto sinfónico de Doncel, e pol-o mesmo nosoutros oxe finamos estas liñas mandándolle unha aberta querendosa ó novo e simpático mestriño pra quen deseiamos e pidimos os maiores loureiros.

QUEIXUMES

Cando me erguín aquela mañán dixéronme que Delores a irmán de Agustina a caseira, estaba a morrer. Era mozo y-era mozo o seu home. Tiñan catro filliños, y-un d'eles o mais pequeno

tamén estaba—probiño—morrendo com'a nai.

Pra escorrenta-la tristura funme a tomal-o sol n'a solaina, n'unha mañán de Marzal. A aldeia, os montes y-o ceo cheiraban a medio día. Fume n'os tellados, chamadas n'as leiras.

Po-la corredoira á veira d'a miña casa baixaba Manuel o home d'a muller enferma, o pai d'o meniño doente. Levaba un gueipo no brazo. Subiu un valo, entrou n'a horta e foi collendo axiña berzas e berzas, atou dúas cepas, cargou c'o gueipo y-unhas vides e siguiu pra outra leira súa a coller mais...

Eu, home de cidade e de cultura, sentín unha ferida n'o curazón ó lembrarme d'a muller e d'o meniño loitando co'a infermedade soilos n'a casa. E pensei como outros pensan que o amore y-os sentimentos somentes xermolan e s'afían co'a cultura...

O criado chamóume pra xantar. Todo iba ben. A miña vella sirventa, a Ramona, esperaba pra me servir a coñada qu'arrecendía ó lonxe... Non fun ruín. Lembreime de Manoel.

Manoel o home da muller enferma e d'o rapaciño doente non tiña criados. Si él non traballaba a probiña da dona y-o malpocadiño d'o fillo morrían. Mentras eu xantaba aínda Manoel tiña que carrexar auga, munxi-la vaca, facel-o caldo e poñer unhas mariñas... Manoel non tiña tempo pra se layar, nin pra dar consolo anque se lle roera o curazón.

Hay probiños n'o mundo que nin se poden decatarse d'o delor, qu'é o gran consolo de todo-l-os magoados po-la vida.

Home viaxeiro

Boteime a camiñar po-l-o ceo, brincando d'estrela en estrela, correndo po-l-as estradas d'a lús e dos ensonos.

Respiraba n'o aire d'a Terra—Un amigo dixome qu'estaba cabeza abaixo c'un pé n'o Pegaso y-outro n'o Cisne e c'os heizos y-os ollos n'un anaco d'Europa.

Seguín brincando d'estrela en estrela.

Caín n'un cometa que me serviu de skis por algún tempo, un aerolito fixo de balón despois... Na inmesidade infinida tamén había con que xogar. Sentíame euasemente liberado. Cheguei a comprender que o mais intenso movemento confúndese co'a infinida quietude.

Os meus pés foron trazando unha tan longa estrada como ningún xenial tolo pudiera maxinar. Mais eu seguía respirando o aire da Terra, y-os meus ollos aínda vían a beleza, os paisaxes, as mulleres, a miseria... Aínda ouvía falar ós faladores e sentía nos heizos e noxento

aire d'as cidades... Peñaba o meu corazón irmán d'os reloxes, batendó no Tempo.

Pra me liberar d'unha vés, bulín moito mais, fixen c'o meu camiñar unha órbita ausurda, briquei por riba d'a Aguiá, e de Sirio... Cheguei a cansar... Tiña razón o meu amigo.

A miña cabeza estaba na Terra, sempre na Terra y-era o incommovibel centro d'a órbita qu'eu fixera.

Eu era un home e nin as estrelas, nin os cometas podían arrincar a miña testa d'a Terra pra leval-a ó Ceo.

Pra bicar o Ceo e respirar n'o seu cumio era preciso qu'os meus pés asentases fortes n'a Terra e que camiñases moito pol-o mundo. Pra desfacerse do tempo tiña moito que bater o curazón... E namentres os ollos insaciabres tiñan a saudade d'o viaxe que fixeran os pés po-l-as estrelas

ANTONIO LOSADA Y DIEGUEZ.

AO RIVÉS

A "Voz de Galicia", a vella cotorróna, di que o conceal nazonalista saíu pol-a axuda dos republicanos.

Quen quixo saír conceal pol-o 3.º distrito co'a axuda dos republicanos foi un gaciprietista.

I-a "Voz" non poderá desmentirnos.

As veladas da Irmandade

Shakespeare en galego

No teatro da "Irmandade" estrenouse o arrego, en galego, da fermosa e chistosísima comedia de Shakespeare "As alegres comadres de Windçor", baixo o título de "Xan entre elas".

O coadro de declamación da "Irmandade"—composto por lindas donas, e rapaces intelixentes, que dirixe o verdadeiro artista noso querido irmán Lois de la Fuente—puxo a obra ná escea con moito amore.

O público que enchia o local se non fartaba de reirse co'as bromas terribres que sofre o imenso Falstaff.

De tres actos e cinco coadros consta a comedia, e a tramoya faise rápidamente como non é adoitado nas representacións de aficionados.

O derradeiro coadro, unha broma no antrodo, resulta pintoresco e vistosísimo.

"Xan entre elas", a petición de cantos asistiron ó estreno, vaise repetir o próximo domingo.

Lea vostede
A Nosa Terra

REFREUXIÓS

Se che gust'a divirsión
E nemorar costureiras;
Che fai callos ó ligón,
E tel-as uchas valeiras...
Non sei que che diga Antón.

Se tel-o libro empeñado,
E andas mirand'os balcóns
Se bebel-o grolo otrado
E no'estudial-as leucións.
Valche mais garda-o gado.

Se traf-a cabeza tola
Cò-a loqueira d'ir pr'Habana,
Pra'ndar alí de galvana...
Era boa pr-o non cola.

Se che fai gracia escopeta,
E figurar nos concellos,
Traguer moi fin'a chaqueta,
E lle das creto a consellos...
Non tes moi ven a chaveta.

Se tel-a facend'allea,
I-os fillos moi festexeiros;
Taberna preto n-aldea,
E te tratas con larpeiros...
Non terás casa moi chea.

S'es rico pol-a muller
E non tes ti unh-a cadela;
Ou te casas por querer
Sin ter mota tí nin ela...
En hos fregados te has ver

Se tel-a casa arruinada,
E estás debend'ó cacique;
A leira mal traballada,
E andas sempre de paliq...
Non me dá boa espiñada.

Se tes muller preguiceira
Entendida en cartumancia
Comadre da taberneira
Faladora e someteira...
Douche a Dios tod'a ganancia.

Se te casache c-un vello
Tan soilo por mor do cobre
Pra axenciar novo fiavello,
Quizáis non romp'o vencefello...
Ou tal ves a vello sobre.

S'es alcalde de monteira,
San cristán moi labeante,
Abogado da silveira,
E amigo do preiteante...
Mal andar á sementeira.

S'es médico sin mocadas,
Crego sin mandas de vellos,
Cacique sin larufadas,
E squirbano sin querellas...
Non vos ei ver panza inchada.

S'es abogado sin preitos
Pulítico moi honrado
Siñor de calzós estreitos
Ou poeta disgraciado...
Valche mais ir os... fietos.

RAMÓN GÓLPE SANCHEZ.

20-1-920.

Do caciquismo

En Mondoñedo

como onde queira

N'estes días fixéronse as eleccións de concexales. Os caciques esganáronse berranxa naide fai caso de tales verbas; están tan cansos d'ouvilas... víronse negros pra conquistar votos.

Os xornaes "Aución Social" e "Mondoñedo" rifan coa "Voz de Mondoñedo" qu'è un xenio; y-a "Voz" pol-o seu lado tampouco cala, inda qu'è sola, fai ela más barullo que trinta saca-moas xuntas.

Os d'a "Voz" chámanlles caciques ós do "Mondoñedo", e istes chámanlles o mesmo ós outros; e nengún minte, porque todol-son; todos falan da xusticia, do dereito do ideal-de que estan goros-da independencia do labrego e de moitas más cousas qu'enchen-a boca; pro todos sabemos qu' esas verbas, fofas e valeiras de realidade na boca dos caciques, non son más que... verbas.

Algús caciques, más práticos q'os que berran, xuntaron, cando sobaban, feixes de cigarros, decatándose quizáis do que para hoxe, y- agora sementan cigarros e recolleitan votos.

Estes poiden ter a seguridá de qu'han de ser elixidos: eiquí pol-os cigarros venden os labregos o voto y-a concencia.

S'a causa non fora tan noxenta e baixa, faría rir a calquera.

¿Non se decatan os eleitores que venden, ó vendel-o voto, as escolas a que teñen dereito os seus fillos, os camiños veciñais e moitas outras cousas que lles fan falta? ¿Son tan parvos que non conozan a trascendeza do voto que dan a catro caciques sen vergoña, pra que mañá lles ate o pescozo coa corda dos consumos que os asfogue...?

¡E despois inda s'han queixaren dos caciques!

Non digo esto soilo prós de Mondoñedo; vai con todol-os galegos que n'è sómentes Mondoñedo onde os caciques fan o que queren dos intreses do pobo, non; caseque en toda Galicia fan o mesmo, y-esp por culpa dos mesmos labregos que renegan d'eles.

Conque xa vedes labregos, non queirades as causas, e non teredes qu'aguantalos efectos.

¿Quen dixera qu'os labregos galegos chegarían a vender seus ideais por alguns cigarros? ¿Pois eísi non se cheg'a redenzón da Terra nin se sacode o xugo castelán!

ENRIQUE BATÁN

Liñas de loito

Mondoñedo 30 de Xaneiro de 1920

Nos derradeiros días do Xanero, finouse D. Nicandro Fariña, un dos homes máis queridos e populares na Cruña.

Era D. Nicandro a bondade feita home, bó galego bó cruñés e cabaleiro hospitalario.

Loitador incansable e espírito organizador ocupou cárgos moi importantes. Xefe da acreditada casa consignataria de Cruña tiña a representación das compañías de vapores General Trasatlantique, Nelson Line e Vasco-Andaluzá conoída pol-os Cabos. Soupo conquistar pra o seu nome os maiores prestixios, a mellor herencia que deixa aos seus fillos Eduardo e Andrés nosos queridos irmáns, con quen sentimos a perda de cabaleiro tan honorabre.

Acougue na paz.

Segun unha circular que chegou as nosas mans, sabemos coa agrado que, a casa seguirá rexindo co mesmo nome "Nicandro Fariña" e estarán ao seu cargo os fillos do finado D. Andrés e Eduardo Fariña Daima homes de cultura mercantil herdeiros do talento e laboriosidade do finado D. Nicandro.

Prosas galeguistas

Dándolle voltas

a un centenario

Dixo Carlyle que a grandeza dos pobos, mídese polo culto que renden ós seus grandes homes. Entón, o pobo máis grande do mundo é o pobo galego: centenarios, veladas, banquetes, lápidas, estatuas, bustos, hainos eiquí pra grandes e pequenos... Moitas cousas se nos poderán votar na cara, mais de lle non pór sofiques ós nosos hermes eso non.

Ourense, sen mais, ten, no espacio dun kilómetro cadrado, unhas quince lápidas, dúas estatuas i-un busto. Diante de todas camparon as camisolas de brillo dos señores do concello, dos catedráticos e mais dos deputados provinciais. Diante de todas fedeu a natalina que é o incienso das procesións cívicas.

Se fixéramos unha estadística dos homaxes en vida e das cerimoniaes comemorativas que se levan feito en Galicia nos derradeiros cinco anos, decataríamonos de que somos un gran pobo... Mais que s'houbéramos botado abaixo ós caciques. ¡Bó! Tamén ós caciques se ll'erguen moimentos, cecais

pra que sigan caciqueando en efixe...

Lémbrome agora qu'houbó un escritor francés, León Bloy qu'escribiu un artigo titulado «La colére de l'airain», eand'en París lle fixeron unha estatua a non m'acordo que persoaxe librepensador e revolucionario... Pois, xiquera en Ourense, tocoulle ó P. Feijóo í-a Conseución Arenal; mais haivos estatuas en Galicia, das que era mau d'escribir imitando a León Bloy: «A risa do bronce».

Mais non somente lle pómo sofiques ós nosos hermes, senón ós alleos. Cervantes, o ídolo dos mestres d'escola, ten fonte e plaza en Santiago, lápida e rúa en Ourense e non sei que mais terá por ehí adiante. En Ourense, houbo un concexal qu'atopou ridículos os nomes antigos das rúas, mais que nada por estar escritos en galego, e propuxo que se trocaran. Dito e feito; colleron un epitome de «Historia de España» de Paluzie, e valeirárono por riba do plano da vila. Dend'aquela, estamos mellor que queremos; temos «calle de Don Juan de Austria», «calle de Moratin», «calle de Viriato», «calle de Lepanto», «calle de Padilla», «plazuela de Topete», etc., etc. Non fallan mais que Tubal e Tharsis....

Na intelectualidade galega, hai moitos que andan sempre metidos n'estes entroidos creando unha Galicia cursi e provinciana que levamos presa ó lombo como aquil cartel c'un burro pintado que nos pufan na escola, vergonza pr'ós inocentes e pr'ós que teñen a culpa.

Centenarios, veladas, banquetes, lápidas, estatuas, bustos, procesións civicas, certames, xogos freraes, son as campañas do noso traxe d'Arlequín.

VICENTE RISCO.

Poetas estranxeiros

(De Augusto Augellier)

As caricias dos ollos

De toda-las caricias,
son as d'os ollos a levar a palma;
alcanzan súas delicias
ós derradeiros límites da i-alma,
e, ó seu poder, o corazón humano
a-acobillou xamáis ningún arcano.
E' o mais puro beixo,
na comparanza, estúpido embeleixo;
seu lingoaxe sin voz, con doces modos,
gala millor que todos;
dinos algo d-eterno e de diviño,
algo d-orixe celestial, que a veces
entre d'as lobregueces
do noso obscuro sér abre camiño.
Envollecen os anos destructores

noso semblante mais ningún quebranto
sofren d-esas caricias os fulgores;
feitas adrede par-o amor y-o encanto,
brilan sempre, do tempo trunfadoras,
e n-as mais tristes horas
inda nos gustan a través do pranto.

(De Hebbel)

O neno do pozo

Ama, o neno está desperto;
hai que erguerse axiña, ama;
xa cantan os paxariños
y-o sol da bicos n-as ramas.
Ama, o neno xa está ergueito;
olle, que o neno s-escapa;
vai correndo pol-a horta,
camiño do pozo, ama.
Ama, qu'o pozo é profundo;
da coller froles se cansa,
e xa no pretil s-apoya
o mira ó fondo da y-auga.
Vé que outro neno lle mira
e non se sorprende, ama,
y-anqu-é él, como-o non sabe,
bótalle beixos á cara.

Canto mais se inclina o neno
a imaxen do fondo avanza;
«vai a rubir»—él medita—
«ou quizaves dime: baixa».

As froles, d-entr'as súas mans,
unha tras outra s-escapan,
y-ó caer creban a imaxen,
en círculos transformada.

«Afogóuse»,—pensa entonces.
Con esta idea s-espanta;
sinte un raro escalofrío
e volve correndo á casa.

ROBERTO BLANCO TORRES.

A Música popular da Galicia

Traballo interesante

Dime as cantigas d'un
povo, e direiche as suas
leises, os costumes e a
sua Estoria.

Este dito dos ingleses, nunca terá
tanto fundamento como apriciándose a
Galicia.

Canto fumos e somos os gallegos, dí-o
de maneira crara e termiante a nosa
música do povo.

O mesmo sucede a moitas pátrias;
más fóra de toda dúbida, os fillos do
Norte son os que teñen privilexio no
divino arte.

Esas cantigas de autores desconeci-
dos, kurdidos das fantasías iñoradas e
herdados de pais a fillos como santo
herdo vinculado no país, son o símbolo
das nosas aspiracións que é o carácter
distintivo do descendentes das antigas
tribus gaélicas.

Anos tras anos, a historia presenta
dotados de perfecta organización mu-
sical a os nosos maiores, dende o sécu-
lo que cantou o poeta de Itálica até a
Edade Media, na que tñamos un idioma,
unha literatura e unha música prop-
ias, xenuina da rexión, e tan estreiti-
tamente axugadas a ela como o fondo
e a forma no orde metafísico.

A nós chegaron aquelas inspiracións,

por mais que moitos sintan perdas
e algunhas teñen sofrido troques, por
mor da tradición. O tesouro, sin em-
bargo, existe, e existe desconecido sen-
do esto o mal maior.

Non é preciso de disertacións, somen-
te con botar unha ollada ao momento
presente da crítica na estoria e na
estética, comprenderáse que é preciso o
fixar pol-a notación a música popular
gallega.

Esta é unha das fontes mais ricas de
luz pra alumear o noso obscuro pasado.

E concedido por un instante que así
non fose, non tería tampouco razón pra
deixar o estudio das nosas cancións,
por canto ten un mérito especial que
as d'outro países non teñen.

Elas retratan a raza, propiedade do
primeiro orde, que non negaremos á
música popular estranxeira. E retra-
tanna, presentando formas tan varia-
das e difrentes entre sí, que causan
maravillas: Eiquí a dote exclusiva das
cancións gallegas.

Todas as do Aragón teñen unha mes-
ma base: a «jota». Todas as da Vizca-
ya desenrólanse sobre un mesmo tema:
o «zortzico». Todas absolutamente todas
as Andaluzas son variacións de un mo-
tivo primario: o «fandango».

A única excepción que éstas poden
alegar, confirma a regra, pois a «caña»
é un canto flamenco puro. (1)

Galicia, pol-o contrario, garda un
caudal de inmensa variedade, efecto
das difrentes razas que colonizaron o
país e o difrente coo que acobilla o lu-
gar ou lugares onde se desenrola a ins-
piración.

Más non desfán a unidade estas cir-
cunstancias.

A melodía do val e da montaña, a da
riveira cántabra e da oceánica, a do
pracer e da melancolía, a do amor e
a religiosa, a que se toca e a que se
canta, poderán «cristalizar», digámolo
así, en figuras geométricas opostas. O
corpo ten de ser sempre un e o mesmo.

Na difrencia específica do cantar de
Lugo e da Cruña, de Padrón e de Tuy,
atópase o género único: Galicia.

A «gaita», céltica pol-o nome como
pol-o uso, acompaña o coro unísono
dos campesinos.

E abofé que a gaita enséña a mais
d-un mestre pretencioso a compoñer
música propia do povo: aquela nota
grave que chaman os labregos o «ron-
cón» e que conecese no cotrapunto
por nota «pedal»; aquela nota que e
craramente a tónica d-unha melodía
cuios períodos non ademiten mais acor-
des que os perfectos maior ou menor;
aquela nota, tida decote como simboli-
zando a lei do arte en armonía co ca-
pricho da natureza, reflexada esta no
canto e aquél no acompañamento; aque-
la nota, decimos, pode valer pouco pra
o indiferente ou o crítico vulgar e val
na realidade pra un juez discreto toda
unha lección de Conservatorio. Non hai
na Galicia música «exprofeso» pra eje-
cutarse sola: vai sempre unida á poe-
sía. Esta é a razón porque non pode
escrebirse de unha sin tratarse da ou-
tra. Mais prescindindo no posibre d-ese
consorcio (digno da atención mais es-
crupulosa) e vendo de juzgar a música

(1) O Musicólogo D. Xulián Ribera,
ven hoje estudando a influencia das can-
tigas populares gallegas nas melodias
dos árabes do Andaloux.

sola, sentemos por principio a sua do-
zura, soavidade e melancolía.

Falamos en serio, téñase presente.
Nin escribimos pra o vulgo, que non se
dá contado que se pesca, nin pra os ne-
cios, que non acertan a distinguir o
justo do injusto, o fermoso do ridículo,
o lógico da bulra.

Aos que juzguen a nosa música por
un aturuxo (que non é inferior en ca-
tegoría a un hurra); e aos que juzguen
a nosa poesía pol-o barbarismo d'un
proletario emigrado na corte (como si
non dixeran barbarismos horribles os
cortesanos e como si non estiveran en
inmensa minoría os gallegos); a esos...
Voltemos á custión.

O mais conocido dos nosos aires mu-
sicales é a «Muiñeira», que, según di o
seu nome, aprópiase a unha muiñeira,
epigramática por demais nas estrofas.
O ritmo é tripre (seis por oito) e o tem-
po de rigodón.

Ten gran parecido cas melodías dos
«highlanders», de Escocia, non obstan-
te éstas sean mais lentas.

Mais genuino que a «Muiñeira» é o
«Cantar do pandeiro», gallego de pura
raza. Vibran os seus ecos ao son do
pandeiro e das cunchas (as «alegres
cunchas» de Ossian). Acompaña á tria-
da bárdica, estrofa de tres versos, o de-
rredreiro dos cuales presta asunto pra
estrofa que sigue: admirabre conti-
nuidade de Teócrito, Virgilio e do
cantor de Fingal.

O aire é algo vivo, e os períodos son
de tres compases a ritmo dobre (dous
por catro).

O «alalá», originario dos vales do
Ulla, deitan no espírito unha frui-
ción comparabre á que se sente contem-
prando aquelas comarcas sin igual. ¿E
onde tiña de brotar ese eco de amor e
sentimento sinón na terra de Mosoncio
o da «Salve Regina», de Macías o das
«Cantigas», de Rodriguez de Padrón,
o das «Saudades»?

As suas notas son lentas, e o remate
de cada verso prolóngase como un sos-
piro. A derradeira cadencia ten unha
vaguedade indefinible, e asoméllase as
que técnicamente chámase «plagales»,
que tanto halagan ao oído e o corazón
nos coros d'unha basílica.

Cando irradia a aurora d'unha festa,
ceiba a gaita suas voces mais alegres e
joguetonas, e das juvenís gorkas fe-
meninas exhalase a caprichosa e fan-
tástica «Alborada».

Ningún canto da mañán resiste a
comparación con ese hino ao novo sol.
E tan original como perfecto, e así cons-
tituíe o solaz do labrego como merece
o estudio do crítico.

Mais é imposible seguir unha por
unha todas as manifestacións do xenio
músico popular da Galicia.

Cantos da serra e da praia, «Maíos»
e «Mariñeiras», propios ja d'unha so-
lemnidade, como d'unha romería, sen-
timentaes, chispeantes e ligeiros, for-
man unha colección a mais abundante.

O carácter dos celtas trascende n-eles
con toda claridade: aparte da sua ín-
dole lírica, confirma-o a circunstancia
de ser as mulleres as que case que sem-
pre falan nas cantigas. Non deixan de
arrearpar n-esto a perspicacia de Sar-
miento e outros escritores, que atopan
aquí un dato mais pra d'ñar o
agradable tipo da muller gallega.

Non temos cantos guerreiros. As bru-

mas do Norte e Occidente convidan á
tristura e á contempración.

Que esto é propiedade común das pá-
trias que acobilla o mesmo ceo e que
gardan a mesma historia, probaa-o
feito de ser tan somellantes os aires
populares de uns e outros países. Com-
párense sinón o «Alalá» da Galicia e a
«Derradeira rosa do vrao» de Irlanda.
Por algc tiña de chamarse a nosa terra
a Erin.

Tamén Roma, Cápua, Terracina e ou-
tras comarcas italianas, en especial o
Piamonte, poden reclamar pra os seus
cantos a sembranza dos mortos.

Os andantes das ribeiras do Ulla son
irmáns dos que vagan antre as brisas
da pátria do arte.

Os aldeáns da Italia alongan a derra-
deira nota das suas cantigas tanto co-
mo lles permite o pulmón. Nós falare-
mos da Galicia citando a mesma can-
tiga que di:

O cantar do galleguíño
E cantar que nunca acaba,
Qu'empeza por tailalila
E acaba por tailalalaaaa...

Unha cousa que non deixará de ferir
vivamente a atención de un oído ben
educado na música, é a identidade de
inspiración que se advirte en algunhas
(de abondo) das melodías populares da
Galicia e nas obras dos grandes mestres
alemáns.

O feito existe: nós non nos atreve-
mos a dilucidar o «porqué» ou o «co-
mo» existe.

Nos comenzos da nosa juventude,
cando aprendimos a amar a Galicia,
remexendo libros na risona Túy, chega-
ba a nós o eco lonxano d'unha cántiga
que repetían cada aurora as labregas
da fértil e amena Vega d'Ouro; can-
tiga cuia audición fixosenos unha ne-
cesidade tal era o encanto crecente
que nos causaba. Imposible foi sempre
o percibir a letra, pol-a distancia; mais
aquela música original, frase sin fin,
que non tiña outra conclusión que o
cansancio das inconscientes artistas,
aquela música tan notabre polo fermosa
como pol-o boa, quedou profunda-
mente impresa na nosa memoria. Un
día oindo o violín de Monasterio e o
piano de Guelbenzu, escoitamos as mes-
mas notas do cantar da veiga que bica
o Miño.

Coidamos ser vítimas de unha ilu-
sión, e antre o asombro e o afán da ver-
dade, leíamos unha e mil veces o «Spar-
tito». Non cabía dúbida: as campesi-
nas de Túy ejecutaban o primeiro an-
dante do quarteto 76 de Haydn.

Este descubrimiento levounos a ou-
tros. A mesma filosofía que presidiu á
creación do quarteto pol-o xenio alemán,
presidiu a composición dos aires popu-
lares gallegos que desenrolan o tema
no «andante» e no «allegro» que agaña
lles sigue.

Non sería difícil establecer sembranzas
con «scherzos» do inmortal Beethoven.

Contentarém-nos con indicar a can-
tina de Aninovo, pra que calquera
crítico que queira, poda comparala con
un andante de Mozart, escollido á ven-
tura antre os que inmortalizaron o
«Don Johan» e as «Noces de Figaro».

Nos días de festa solemne, óise tamén
en Túy unha especie de hino ou
marcha que ejecuta un trío de instru-
mentos de madeira na Catedral. Non
sabemos seu oríxen e sua historia; mais
non ignoramos que así era a marcha

imperial de Carlos V. conocida pol-a
«Prusiana».

Os coros de «Sonámbula» de Bellini,
diríase que foron calcados sobre a «Mui-
ñeira».

A pregaria de «Moisés» de Rossini,
é filla das nosas montañas do Norte.

A canción de Perico en «Linda de
Chamounix» de Donizetti, parece rou-
bada aos nosos pescadores.

Non son, pois, tan malos os motivos
musicales de Galicia, cando se ven re-
producidos pol-os talentos das duas
trínidades artísticas da Alemania e a
Italia. E non se diga que nós troux-
mo-los d'aló aos nosos lares: esquec-
cendo a ridiculez do aserto ¿de qué se
nos podía tachar? Certamente, de moi
bó gusto.

Réstanos un párrafo en que citar ou-
tra identidade de inspiración musical,
a mais fácil de facerse palpabre, gra-
cias ao éxito inmenso e á popularida-
de que alcanza ao presente unha das
duas obras que comparamos. Escoitade
a «Alborada gallega». Escoitade despois
a «Danza de bacantes» de Gounod. A
unha é a outra. O público da corte,
que non se distingue por galante con
Galicia, apraude con todo o calor do
entusiasmo no hino á Aurora, ao aprau-
dir a fermosa páxina do émulo de Bach.

«Mentras todas as nacións e aínda
as pequenas comarcas recollen
con avidez canto ven do fresco e pu-
braudal do pobo, miramos na Galicia
con desdén tales cousas e témolas
por indignas da nosa atención».

Estas verbas de Murguía son desgra-
ciadamente moi certas.

Si a elas añadimos que até os «gai-
teiros se civilizan» e tocan «Traviata»
en vez da «Muiñeira», comprenderase
que estamos no perigo de perder un
venero de riqueza, ao sepultar no es-
quecemento a nosa música popular.

Nos tomos I e II da «Historia de Ga-
licia» e na revista de Madrid «El Te-
legrama» téñense publicados cantos ga-
llegos. Mais de nada sirven os esforzos
illados, por generoso que sea o pensa-
mento. Urge o perpetuar ca anotación
as melodías populares de Galicia, e o
agrupalas nun libro, que podíamos
amostrar con orgullo a os ollos da Eu-
ropa musical.

A empresa non é difícil «boje», nin
os medios son costosos, nin en fin se ta-
charía de indigno de tantos afáns, an-
que estos foran traballos d'Hércules.

Haxa unión antre algúns artistas di-
seminados por Galicia, e todo é feito,
porque «a unión é forza».

† VESTEIRO TORRES

Un discurso notable

Con motivo de homenaxe que a Con-
sección Arenal se lle ten feito no Fe-
rrol, Narciso Correal dou unha nova
proba do moito que val com'orador.

Este cultísimo letrado e conocido es-
critor pronunciou un discurso cheo
d'elocuencia. Foi un modelo de bó de-
cote.

Cantos tiveron a satisfacción d'oíro
a Narciso Correal, aseguran que nin-
guén podería superarlle na elocuencia
e na beleza das frases.

Nós dámoslle a nosa embora mais
sincera o gran artista da palabra.

Faise c rrego de toda
cras de traballos gra-
ficos, en imprenta, lito-
grafia e fotografado,
ansi coma sellos de
caucho

A Papeleira Galega

“PATENTE-SALVAVIDAS,”

O millor pra pintar os fondos dos barcos. Ga-
nou Diproma de Hono-
re, Gran premio e me-
dalla d’ouro nas Expo-
sici s de París
e Londres.

REPRESENTANTE:

F. Bertran y Mirambell } Vigo
Coruña

COMPAGNIE DE NAVIGATION SUD-ATLANTIQUE

Salida do porto da Cruña para Bah a, Rio de Xaneiro, Santos,
Montevideo e Bos-Aires

O día 23 de Febreiro de 1920, aproisimadamente e salvo continxencias, sairá do porto
da CRUÑA o paquebot correo francés

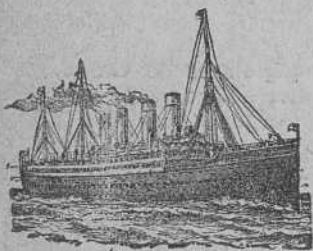
== Semara ==

Ademite pasaxeiros de primeira, segunda, segunda intermedia e terceira crase.

Prezo do pasaxe en terceira crase ao Brasil, Montevideo e Bos Aires Pesetas 384'60

Para mais informes dirixirse aos seus consignatarios:

Sres. OYA GILARD e COMPANIA, (S. en C), Praza d’Ourense 2 B e Feix o, 2.—A CRUNA

Compa a Chargeur Reunis

Pra os portos de MONTEVIDEO e BOS-AIRES, sairá da
CRUÑA sobor do 2 de Febreiro, o lixeiro e magnífico vapor

Amiral Villaret de Goyeuse

Admite pasaxeiros de cámara e 3.^a cras.

Prezo do boleto de TERCEIRA crase Pesetas 359'60

Nenos mais novos de dous a os, un gratis por familia.

De dous a 10 a os, pagan medio pasaxe. Maiores de 10 a os, pasaxe enteiro.

NOTA INTERESANTE.—As mulleres que leven nenos que non chegan aos 10 a os, chatuadas pol-os seus maridos, non poder
embarcaren pra BOS-AIRES si non presentan n’esta Agenci  un certificado PRECISAMENTE do DEPARTAMENTO de EMIGRACION
de BOS-AIRES, permit ndolles o desembarcaren na REPUBLICA ARXENTINA. Non teñen valor algun, as cartas de chamada, autori-
zaci ns, nin poderes dados ante os C nsules hespa os.

As mulleres que se atopen n’estas condicións e non presenten NECESARIAMENTE o dito certificado, non poden embarcar.
Tamen teñen que presentaren o mesmo certificado os emigrantes que teñan MAIS de 60 ANOS e non vaian acompañados da sua
familia.

O día fixo da saida anunciar se con oportunidade.

Os pasaxeiros teñen de presentarse n’esta Agencia cinco días antes da saida do vapor.

Pra informes dirixirse aos Agentes Xeneraes en Hespaña,

ANTONIO CONDE (Fillos).—PRAZA d’OURENSE, 2—A CRUÑA

EFFECTOS NAVALES

— DE —

FERRER Y COMPAÑIA—SUCESORES

F. BERTRAN e MIRAMBELL

Vigo e A Cruña

CASA FUNDADA EN 1868

Artigos xeneraes pra equipo da Marina Militar, vapores, barcos de vela e pescadores

GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102—A CRUÑA

O novo dono dista fonda, no seu deseio de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

LA MODERNISTA

GRAN SALÓN DE BARBERÍA

— DE —

RAMOS E ACEA

San Andrés, 94-1.º—A CRUÑA

Estabrecimento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavados de cabeza, lociós e friciós de todas clases.

Nota: Neste estabrecimento atopara o público un servició permanente a carrego dos seus propietarios, antigos dependentes das mais importantes peluquerías desta capital.

LA SALUD CASA DE BAÑOS

A MILLOR DA CRUÑA
Avenida de Rubine, 22 (Riazor)

Compra e Venda

de máquinas de coser de todol-os sistemas.

Reparaciós e amaño das mesmas. Venda de pezas soltas, agullas e aceites.

Taller de relojería: Traballos especiaes para reloxeiros

Dirixirse a

MANOEL PELLEJERO

San Andrés, 76 - baixo — A Cruña

Materiales de Construcción

CEMENTO ASLAND
MADEIRAS — CARBÓN

Centro Xeneral de Seguros

Ignacio Pedregal
NA CRUÑA

Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MAIS NOVO E MILLOB

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece sur visitado

Frábica Mecánica ::: de Calzado :::

— DE —

ANXEL SENRA

RUA XUAN FLOREZ

Depósito: Cantón Grande, 15
A CRUÑA

Hotel Continental

CASTELAR, 8 e OLMOS, 28

O MELLOR SESVIDO

— DE —

M. Losada Prado
A CRUÑA

FARMACIA EUROPEA

— DE —

LOPEZ ABENTE
REAL, 55

A millor surtida da Cruña e un dos estabrecimentos da sua crase que mais honran a Galicia. Montada con arrego ós derradeiros adiantos.

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

Servicios directos dende o porto da Cruña

O 31 d'Outono aprosimadamente e salvo continxencias, sairá para a

Habana e Veracruz o rápido paquete correo

Prezos do pasaxe (incruído-os impostos)

	Habana	Veracruz
Ponte paseo:		
Camarote de luxo.	Ptas. 2.053'75	2.138'75
Id. esterores.	» 1.668'75	1.753'75
Primeiracrase		
Ponte superior:		
Camarote esterores.	» 1.498'75	1.593'75
Id. interiores.	» 1.293'75	1.378'75
Ponte inferior	» 1.293'75	1.378'75
Segunda crase.	» 1.103'75	1.088'75
Preferencia.	» 808'60	798'60
TERCEIRA CRASE.	» 328'60	343'60

O día fixo de saída anunciaráse oportunamente. O pasaxeiro que desexe embarcar ten de remitir seguidamente o nome e mail-o importe do pasaxe, sen emprender viaxe hastra que teña a conformidade do Consinatario de que se lle reservou a praza. Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía. Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída prezos do pasaxe e tipos de flete, dirixirse ó seu Consinatario.

D NICANDRO FARIÑA.—Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

LA PROVEEDORA GALLEGA

DE

Xuan Vázquez Pereiro

A millor fábrica de chocolates de Galicia, sita na Rúa estreita de San Andrés.--A CRUÑA

Irmans: si queredes estar sans e fortes tomade todol'os días unha cunca do rico chocolate que fabrica ista casa, e veredes como sin darvos conta estades ledos e traballades sin sentir o mais cativoiro cansancio, porque gozaredes de boa saúde.

Por qué é isto? porque os chocolates que fai ista casa, fanse cós millores productos i-a limpeza mais eisquisita.

PROVADEOS E CONVENCERÉDESIVOS

Os viños e coñás millores

son os que isporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez Fronteira, fundada en 1734. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh mais selecto

de mundial e reconocido sona é o ZINZANO (Torino),

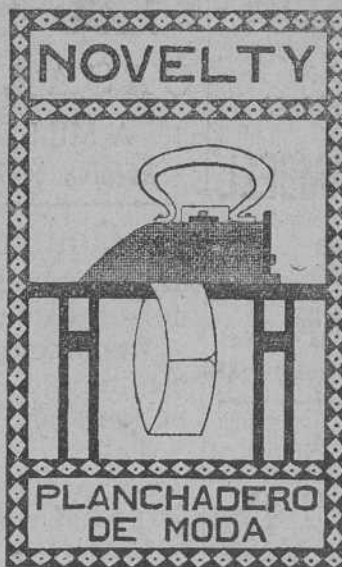
Pra viños de mesa

non hay outros com'ós dos cosecheiros eisportadores Señores R. LOPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pázo da Equitativa.—MADRID.

Representante eisclusivo (matriculado) de todas istas marcas:

JOSÉ C. JUNCOSA

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A Cruña

GRANDES TALLERES
DE LAVADO E PRANCHADO
DE ROUPA NOVA E DE USO

Despachos contraes:

A Cruña: Cantón Pequeno, 12
Vigo: Praza da Constitución, 12

Sucursaes na Cruña:

Estreita de San Andrés, 12
Praza de Azcárraga, 4
Sad Agustín, 22

Sucursal en Vigo:

Circo, núm. 5

Todal-as nosas sucursaes ostentan un letreiro como sinal, qu'é reprodución da marca de garantía eiqui estampada.

Recíbense encárragos de fora, y-espidense por meio das nosas sucursaes.

Si no lugar onde vostede reside non-a hay, sirvase manifestarnos seus desexos de mandárenos os seus encárragos.

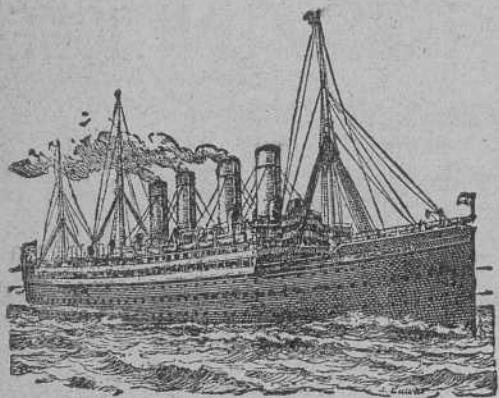
EL NOROESTE

XORNAL DA CRUÑA

O millor informado da rexión galega

Longas conferencias pol-as Axencias

FABRA e RADIO (ultramoderna)

LLOYD REAL HOLANDEÉS

AMSTERDAM

(KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD)

Viaxes rápidos ó Brasil e a Arxentina pol-os acretados vapores-correios.

GELRIA, ZEELANDIA, FRISIA E HOLLANDIÁ

Saidas fixas-regulares da Cruña e Vigo, adimitindo pasaxeiros de 1.ª, 2.ª intermedia e 3.ª clás.

Pra informes respeito a datas de saidas e prezos de pasaxes dirixirse ó Axeute xeneral da Compañía en España

D. Raimundo Molina e Couceiro

CONSIGNATARIO

NA CRUÑA E VIGO